

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Claudi Bornat a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/claudi-bornat> >

Claudi Bornat

Claudi Bornat, un mercader del llibre

Manuel Llanas (Universitat de Vic)

Claudi o Claudes Bornat (tal com figura indistintament en els documents), llibreter, editor i impressor per aquest ordre, era també de procedència francesa. Així ho declara al capdavant del testament, on es pot advertir també que s'identifica en exclusiva amb el primer dels seus oficis: "Jo, Claudi Bornat, llibreter ciutadà de Barcelona, fill de mestre Claudi Bornat, quòndam fundidor de coure, natural de la vila de Pont-de-Ruan, regne de França, i de la dona Blanca, d'aquell muller?". Coneixedor, doncs, de l'art de la impremta per via familiar, establert al carrer de la Calceteria de Barcelona almenys des de 1548, Bornat esdevé de seguida un negociant del món del llibre d'intensa activitat. Així, manté vincles mercantils amb una pila d'altres professionals del ram (llibreters i editors catalans, valencians, mallorquins, aragonesos, lionesos, sards i venecians) i el trobem ben relacionat amb els cercles del poder civil i eclesiàstic de la ciutat i amb el medi universitari. Impulsor i cofundador, de més a més, de la Confraria de Sant Jeroni dels Llibreters, Bornat n'és un dels membres més actius: forma part de comissions, intervé com a mestre examinador, exerceix el càrrec de clavari i, en fi, participa i es fa sentir en les assemblees. Paradoxalment, és aquesta mateixa confraria on té aquest paper tan protagonista l'organisme que, per haver-ne infringit les ordinacions, el sanciona o l'amonesta tres vegades: el 1557, per haver "comès diversos frauds", "per fer companyia ab persones per dites ordinacions prohibides" i, encara (i probablement sobretot), "per haver comprat paper contra la forma [que] en dites ordinacions [és] continguda"; el 1561, pel fet de tenir dues llibreries obertes (la confraria n'admetia només una per llibreter); finalment, el 1570, el gremi facultà Pau Cortey perquè actuï civilment contra Claudi Bornat per uns privilegis sobre uns llibres. Qüestions gremials al marge, trobem Bornat treballant sovint en companyia. En tant que impressor, el 1572 forma societat amb la viuda de Pere Montpezat, Eulàlia, i amb Samsó Arbús, i col·labora durant molts anys amb Hubert Gotard; com a llibreter, el 1575 s'associa amb Joan Farnós (un altre llibreter), Jaume Cendrat i amb la mateixa viuda Montpezat. Josep M. Madurell (l'estudiós gràcies al qual coneixem Bornat més a fons) n'ha destacat també, en darrer lloc, la vessant intel·lectual: el Bornat prologuista, llatí, traductor i poeta.

Aquesta imatge d'un home emprenedor, dinàmic i sens dubte audaç en certes operacions comercials té un contrapunt aflictiu en els deutes, que l'assetgen i amarguen tota la vida. Per aquesta causa és empresonat en dues ocasions, el 1569 i el 1578, i per aquesta causa, sobretot, Bornat i la seva muller, Anna, es veuen obligats a subscriure un colpidor document notarial el març de 1580, quan al nostre home, que havia perdut la vista, li quedava just un any de vida. Esfereix constatar que, després d'una llarga i no gens mediocre trajectòria professional, a Bornat l'empaitaven no pas menys que catorze creditors, al conjunt dels quals devia l'astronòmica suma de nou-cents vint-i-cinc lliures. L'extens document del cas, on es consignen aquestes i moltes altres informacions, és el que avui en diríem un vitalici: el matrimoni fa donació dels seus béns a Pere Biscarra, llibreter deixeble de Bornat, a canvi que aquest els mantingui, se'n cuidi mentre visquin i saldi els deutes que han acumulat. La transcripció del preàmbul i de la primera clàusula del conveni és ja prou eloqüent:

"Primerament, dits cònjuges Bornats, atenent i considerant que del dit mestre Pere Biscarra han rebuts molts serveis, per lo que alguns anys ha estat en sa casa i governada aquella bé i llealment, i dit mestre Bornat per avui és cego i dita sa muller vella, i no poden mirar per lo profit de sa botiga i

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Claudi Bornat a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/claudi-bornat> >

dels llibres [que] tenen, per tant per los dits respectes i causes, per donació pura, perfeta, simple i irrevocable que es diu entre vius, donen i per causa de donació concedeixen al dit mestre Pere Biscarra i als seus i a qui ell voldrà tots i sengles béns seus, així mobles com immobles, los quals ells vui [avui] de present tenen, los quals en lo inventari consecutivament faedor seran continuats.

La qual donació fan los dits cònjuges Bornats al dit mestre Biscarra sots [sota] los pactes i condicions següents, és a saber: que lo dit mestre Biscarra haja de tenir los dits cònjuges Bornats sans i malalts, i proveir aquells en menjar i beure, calçar i vestir i en totes coses a ells necessàries, bé i degudament, tenint un mosso perquè acompanyi lo dit mestre Bornat i servesque [serveixi] a n'aquell i a dita sa muller i família d'aquella."

Tot i el present pacte, pocs dies després de la mort de Bornat, escaiguda el 22 de març de 1581, tanquen a la presó la seva viuda, Anna, ben segur que per culpa dels deutes deixats pel marit. Situats en aquest context, no es fa estrany que tot just dos mesos després, el maig de 1581, la viuda Bornat es casés amb Pere Biscarra.

En tant que impressor, actiu entre 1556 i 1580, Bornat no ha rebut al llarg del temps sinó elogis. Per a un contemporani seu, Lluís Joan Vileta, es tractava d'un "*vir sane in negotio typographico diligens*". I en l'actualitat, un erudit tan savi i solvent com Pere Bohigas n'ha escrit el judici següent: "El llibre de Bornat és ja un llibre modern, en el qual el tipògraf ha manipulat amb art el text compost per tal de fer una pàgina ben proporcionada i ha prescindit ja totalment de la tipografia gòtica, darrer lligam del llibre amb el món medieval. [?]. Sota aquest aspecte, doncs, la figura de Bornat té un relleu indubtable dintre la impremta catalana del segle XVI i n'és el principal representant en el tercer quart d'aquest segle."

Un inventari del seu taller d'impremta (fet el 1572, arran del conveni amb la viuda Montpezat i amb Arbús), ens fa adonar de la magnitud del Bornat impressor. Hi figuren 161 objectes i estris, entre premses, caixes de compondre, lletreria variadíssima, matrius, gravats i motlles. Aquest grau de coneixement tan precís contrasta amb el confusionisme a l'hora de fixar el nombre de títols manufacturats per Bornat, que, descomptant les reimpressions, giren al voltant de cent vint. D'aquest cens sobta, a primer cop d'ull, l'abundància d'obres en llatí (més del 50% del total), circumstància atribuïble al fet que gran part de la seva producció anava destinada al consum eclesiàstic i universitari. Dins el grup de tema religiós, majoritari, sobresurten els textos litúrgics (missals, ordinaris o les *Constitutiones sacrorum conciliorum Tarraconensium*, de 1557, que passa per ser el volum tipogràficament més elegant i harmoniós dels estampats per Bornat), però el fenomen més vistós és la reiterada aparició de Pedro Alfonso de Burgos, autor de nou llibres, devocionaris i tractats teològics publicats gairebé tots el 1562. A costat seu s'arreglaren tres volums de Fray Luis de Granada i els manuals en català, tan reeditats, de Pere Màrtir Coma, bisbe d'Elna (la *Doctrina cristiana* i el *Directorium curatorum*). Rellevant resulta igualment la *Summa sacramentorum Ecclesiae* (1565), del reputat teòleg Francisco de Vitoria, i una traducció castellana (1566) del Kempis. Entre les obres d'abast universitari ressenyaré en primer lloc les preparades per Francesc Escobar, catedràtic de l'Estudi General barceloní: dues d'Erasme (els *Colloquia familiaria* i *De octo orationis partium*, totes dues de 1557), el *Gestorum romanorum* (1557), de Lucius Anneus Florus, i la traducció llatina del *Progymnasmata* (1558), d'Aftoni. No hi podia faltar Nebrija -representat per la versió catalana del seu diccionari (1560) i per una obra del monjo de Montserrat Gonçal de Sojo, *Dialogi de omnibus grammaticae praeceptis cum omnium quae Antonii Nebrissensis tum eorum quae syntaxis docens* (1571)- ni Ciceró (*Partitiones oratoriae*, de 1559). La tercera i darrera secció universitària la integren les obres de filosofia: *Flores illustrium Aristotelis sententiae* (1562), *De ente et essentia* (1562), de sant Tomàs d'Aquino, l'*Ars brevis* (1565), de [Ramon Llull](#), o *In Aristotelis organum exactissimae et*

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Claudi Bornat a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/claudi-bornat> >

elegantissimae praelectiones (1570), del metge gironí Antic Roca. Amb llum pròpia brilla també el bloc literari. En català, la segona edició, revisada i augmentada, de les *Obres* (1560) d'[Ausiàs March](#) o la de les poesies (1562) de Pere Serafí; i en castellà, una *Celestina* (1561), una traducció de l'*Orlando furioso* (1564), d'Ariosto, o una novel·la de cavalleries, *Don Olivante de Laura* (1564), d'Antonio de Torquemada. Culturalment molt menys notòries però numèricament significatives són les publicacions oficials, promogudes pels poders públics i integrades per edictes i crides (encapçalades per l'expressió "Ara ojats"). I encara convé referir-se a les relacions d'esdeveniments de l'actualitat, de les quals és mostra *El suceso de la guerra de la potentísima armada del gran tirano turco, Otomán Solimán, venida sobre la isla de Malta* (1566), crònica italiana de Gentil de Vendome traduïda pel mateix Claudi Bornat.

Copyright text © 2002 Manuel Llanas i Gremi d'Editors de Catalunya. Reproduït amb permís

Biobibliografia

Biografia

WEB: A la Hiperenciclopèdia

<http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0011493.xml>

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Bornat+Claudi&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Bornat+Claudi&sortdropdown=-&searchscope=23

WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SBornat+Claudi|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

WEB: Per llegir a internet (BVJLV)

<http://www.luisvives.com/FichaAutor.html?Ref=16740&portal=1>

Comentaris sobre l'autor

Crítica

WEB: Flor de enamorados

Aquest cançoner anònim fou publicat l'any 1562 a la Casa Claudi Bornat.

<http://www.letras.s5.com/hahn230703.htm>